

Tarixi Qələbəmiz ədliyyə və məhkəmə orqanları əməkdaşlarını ürəkdən sevindirir

Noyabrın 22-də Azərbaycan-da ədliyyə orqanlarının yaranmasının 102-ci ildönümü tamam olur. Respublikamıza rəhbərliyinin bütün dövrlərində insan hüquqlarının təminatını ali məqsəd kimi önə çəkən ümummilli lider Heydər Əliyevin 11 noyabr 2000-ci il tarixli sərəncamı ilə ədliyyə işçilərinə yüksək etimad göstərilib və bu tarix ədliyyə işçilərinin peşə bayramı günü elan edilib.

Azərbaycan ədliyyəsinin şanlı tarixi 1918-ci il mayın 28-dən - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edildiyi gündə Ədliyyə Nazirliyinin təsis edilməsi ilə başlayıb, təcrübəli dövlət xadimi Xəlil bəy Xasməmmədov ilk ədliyyə naziri təyin olunub. Həmin il noyabrın 22-də nazirliyin Əsasnaməsi təsdiq edilib, funksiya və səlahiyyətləri müəyyənləşdirilib.

Azərbaycanın ədliyyə və məhkəmə sisteminin çoxsaylı təmsilçiləri peşə bayramlarını bu il fərqli vaxtda - yüksək təntənə, milli qürur və fəxarət hissi ilə qeyd edirlər. 30 ildən çox müddətdə həllini tapmayan Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yekunlaşması, sentyabrın 27-dən etibarən başlayaraq? 44 gün davam edən Vətən müharibəsinin Azərbaycanın tam hərbi-siyasi qələbəsi ilə başa çatması hər bir azərbaycanlı kimi, bizi də ürəkdən sevindirir, qələbimizi "dağa döndərir".

Xatırladaq ki, Ermənistanın son 2 ildə sülh danışıqlarından faktiki olaraq imtina edərək Azərbaycanca qarşı qəbul edilməz şərtlər irəli sürməsi, terrorçu qruplaşmaları, maddəli döyüşçüləri işğal etdiyi ərazilərimizdə yerləşdirməsi, cəbhə bölgəsində və qoşunların təmas xəttində açıq tərxiatlar törətməsi hərbi əməliyyatların bərpası ehtimalını zamanla daha da artırır. Bu azmış kimi son aylarda Şuşa şəhərində qondarma Dağlıq Qarabağ rejiminin "rəhbəri"nin "andıçmə mərasimi"nin təşkili, "Dağlıq Qarabağ parlamenti"nin Xankəndidən Şuşaya köçürülməsi barədə qərarın qəbulu düşmənin növbəti tərxiatları, Azərbaycanı yeni müharibəyə təhrik etmək cəhdləri idi.

Nəhayət, Ermənistanın müharibəyə hazırlaşması ilə bağlı Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin beynəlxalq ictimaiyyəti xəbərdar etməsi, BMT-nin 75-ci sessiyasında videoformatda çıxışında açıq bəyanat verməsi fonunda həmsədr dövlətlərin gözləmə mövqeyi seçməsi 26 ildən sonra hərbi əməliyyatların yenidən başlamasına gətirib çıxardı. Sentyabr ayının sonlarına doğru Ermənistan silahlı qüvvələrinin cəbhə bölgəsi və qoşunların təmas xəttində yeni tərxiatlar törətməsi, mülki əhalini və obyektləri ağır artilleriyadan atəşə tutması, dinc insanların öldürülməsi və yaralanması Azərbaycanın düşməne əks-həmlə əməliyyatları ilə layiqli cavab verməsini qaçılmaz hərbi gediş çevirdi. Azərbaycan Ordusu müasir hərbi əməliyyatlar üçün qeyri-adi sayılacaq yüksək dinamizmle, cəmi ay yarım ərzində mürəkkəb coğrafi relyef şəraitində, eləcə də düşmənin uzun illər boyu yaratdığı möhkəm istehkam mühəndis qurğularını, beton sədlərini dağıtmaqda, 5 şəhəri, 4 qəsəbəni, 300-dək kəndi, o cümlədən tarixi Şuşa şəhərini işğaldan azad etməyə nail oldu.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 30 ildən artıq müddətdə davam edən tarixi ədalətsizliyə cəmi 44 gün ərzində son qoyan müzəffər Ordumuz düşməne hərbi məğlubiyətlə bağlı bəyanata imza atmaqdan savayı seçim qoymadı. Prezident İlham Əliyev müharibənin son günlərdə düşməne sət ültimatı verdi ki, Azərbaycanın hərbi əməliyyatları dayandırması üçün Ermənistanın baş naziri Kəlbəcər, Laçın və Ağdam rayonunu işğalda qalan hissəsini tez zamanda boşaldacağı ilə bağlı üzərinə öhdəlik götürməlidir. Aciz və çıxılmaz durumda olduğunu anlayan Ermənistan hərbi-siyasi rəhbərliyi hərbi kapitulyasiyasını imzaladığı 10 noyabr üçtərəfli bəyanatı ilə təsdiqlədi.

Azərbaycan son 44 gündə 30 illik işğal faktına siyasi, hüquqi və hərbi baxımdan son qoyub. Bu isə ölkəmizin bütün sahələrdə dinamik inkişafına, o cümlədən ədliyyə və məhkəmə-hüquq sahəsində indiyədək reallaşdırdığı islahatların uğurlu davamına yaxşı imkanlar açıb.

Həç şübhəsiz, ədalət meyarının hər bir cəmiyyətdə bərqərar olması, uca tutulması tarixən qanunçuluğun keşiyində dayanan, hüququn aliliyini rəhbər tutan səlahiyyət sahiblərinin, ilk növbədə, insan taleyi ilə bağlı qərar qəbul edən hakimlərin fəaliyyətindən asılıdır. Son 15 ildə Hakimlərin Etik Davranış Kodeksinin qəbul edilməsi, məhkəmə hakimiyyətinin hazırlıqlı və mənəvi cəhətdən saf hakimlərlə komplektləşdirilməsi üzrə tədbirlərin davam etdirilməsi, bütün məhkəmələrin tərkibinin təzələnməsi məhz bu reallıqlarla şərtlənib. Dövlət başçısı İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə respublika üzrə hakimlərin sayı 2 dəfədən çox artırılacaq 600 nəfər müəyyən edilib.

Ümumilikdə, son illər 400-dək hakimliyə namizəd test üsulunda uğur qazanaraq bu vəzifəyə təyin olunublar. Bu prosesin beynəlxalq norma və standartlara tam cavab verdiyi, ədalətli və

şəffaf mexanizmlər əsasında reallaşdırıldığı Avropa Şurası və digər beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də etiraf olunub, Azərbaycan təcrübəsi digər ölkələrə nümunə kimi göstərilir. Məhkəmə-Hüquq Şurasının rəhbərliyi altında hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinin daha şəffaf, obyektiv, çevik mexanizmləri müəyyənləşdirilməsi ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini və keyfiyyətini artırır.

Məhkəmə hakimiyyətinin özünüidare funksiyasını uğurla həyata keçirən Məhkəmə-Hüquq Şurasının məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində yeni məhkəmələrin yaradılması və hakimlərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məsələləri xüsusi diqqət mərkəzində olub. Son 10 ildə məhkəmələrə müraciət imkanlarının yaxşılaşdırılması, inkişafı məqsədilə 20-dək yeni məhkəmələr, o cümlədən regional apelyasiya, ağır cinayətlər və inzibati-iqtisadi məhkəmələr yaradılaraq fəaliyyətə başlayıb.

Hakimlərin sosial rifahının yaxşılaşdırılması məsələsi də daim diqqət mərkəzində saxlanılmış, 2000-ci ilə müqayisədə onların əməkhaqqı 30 dəfəyədək artırılıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 iyul 2019-cu il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda əksini tapmış bir sıra yeniliklər hakimlərin sosial-maddi təminatının gücləndirilməsinə xidmət edib.

Ölkəmizin dinamik inkişaf tempinə adekvat olaraq son illər məhkəmələrin yeni müasir binalarla təmin olunması da həyata keçirilən islahatların səmərəliliyini təmin edir. Dünya Bankı tərəfindən dəstəklənən "Məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi layihəsi" çərçivəsində Azərbaycanda xüsusi işlənmiş və dünyada analoqu olmayan unikal proqram təminatı vasitəsilə 30-dək məhkəmənin yerləşəcəyi müasir bina və komplekslərin layihələri hazırlanmış, respublikamızın müxtəlif bölgələrində məhkəmələr üçün müasir binalar inşa olunub. Son illər Bakının Yasamal, Sabunçu, Nərimanov rayonlarında, habelə regionlardan - Gəncə, Oğuz, Gədəbəy, Şəki, Qəbələ və İmişlidə yeni məhkəmə kompleksləri inşa edilərək istifadəyə verilib.

Dövlətimizin başçısının 3 aprel 2019-cu il tarixli "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" fərmanı isə əhatə dairəsinə, məzmununa və əhəmiyyətinə görə bundan sonrakı mərhələdə həyata keçiriləcək məhkəmə-hüquq islahatları üçün Strateji Yol Xəritəsi rolunu oynayıb. Fərmana əsasən, Azərbaycan Respublikasının bütün məhkəmə sədrinə və hakimlərinə məhkəmə hakimiyyətinin nüfuzunun artırılması və cəmiyyətdə məhkəmələrə etimadın möhkəmlənməsi üçün fəaliyyətlərində ədalət, qanunçuluq, qərəzsizlik, aşkarlıq, hər qəbul qərarın və məhkəmə qarşısında bərabərliyi kimi prinsiplərə dönmədən riayət etmək tövsiyə edilib.

Fərmanda "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tətbiqi ilə əlaqədar təşkilati işlərin yekunlaşdırılması, mediya prosesinin tətbiqi ilə bağlı maarifləndirmə və təşviqat tədbirlərinin həyata keçirilməsi, Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin və Ədliyyə Akademiyasının fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi, infrastrukturunun və maddi-texniki təchizatının yaxşılaşdırılması, birinci instansiya məhkəmələrində karguzarlığın aparılması ilə bağlı dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş vəsaitin bir-başına hakimlərin bank hesablarına köçürülməsi və digər məsələlərlə bağlı tövsiyə və tapşırıqlar verilib, məhkəmə hakimlərinin ümumi sayının 200 nəfər artırılması təmin edilib.

Fərmanla Ali Məhkəməyə, Məhkəmə-Hüquq Şurasına və Ədliyyə Nazirliyinə sahibkarlıqla bağlı mübahisələrə müvafiq sahədə daha dərin hüquqi bilik və təcrübəsi olan hakimlər tərəfindən baxılmasını təmin etmək məqsədilə vergi və gömrük ödənişləri, məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının ödənilməsi ilə bağlı yaranan mübahisələrə, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar digər məsələlərə dair işlər üzrə ixtisaslaşmış məhkəmənin yaradılması tapşırılıb. Bununla əlaqədar Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən inzibati və kommərasiya məhkəmələrinin formalaşdırılması təmin edilib.

Azərbaycanda vətəndaşların mənafeləri əsas götürülməklə həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatları hər zaman zamanın aktual çağırışlarına adekvat olması ilə diqqəti cəlb edib. Koronavirus pandemiyasının bəşəriyyəti ciddi şəkildə təhdid etdiyi, dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrini ciddi sınaqla üz-üzə qoyduğu bir zamanda biz növbəti dəfə bu reallığın əyani şahidi oluruq. Xalqın genofondunun qorunması, insanların sağlamlığının təmini, ümumən ölkəmizin milli təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi məramı önə çəkilməklə həyata keçirilən qabaqlayıcı tədbirlər digər əhəmiyyətli sahələr kimi, məhkəmə-hüquq sferasını əhatə edir. Məqsəd, ilk növbədə, xüsusi karantin rejimi ilə əlaqədar tətbiq edilən sosial təcrid tədbirlərinin səmərəliliyini təmin etmək, bünövrəni bağlı cəmiyyətdə nizam-intizamın, hüquq qaydalarının daha da gücləndirilməsinə nail olmaqdır.

Onu da bildirək ki, koronavirus infeksiyasının yayılması ilə əlaqədar son ay-

lar tətbiq edilmiş xüsusi karantin rejimində qanunçuluğun, hüquq qaydalarının, nizam-intizamın daha da möhkəmləndirilməsi, eləcə də pandemiyanın qarşısının alınması vətəndaş məsuliyyətinin artırılması baxımından qanunvericiliyə edilmiş əlavə və dəyişikliklər də son dərəcə əhəmiyyətlidir. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə, eləcə də Cinayət Məcəlləsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklər mahiyyətə karantin rejimi qaydalarının pozulmasına görə hüquqi məsuliyyətin artırılmasına, beləliklə həm də Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının tövsiyələrindən irəli gələn tədbirlərin reallaşdırılmasına xidmət edib.

Pandemiya dövründə məhkəmələrin fəaliyyətinin tənzimlənməsi və təşkil baxımından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 23 aprel 2020-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında koronavirus (COVID-19) infeksiyasının yayılması təhlükəsinin qarşısının alınması məqsədi ilə məhkəmələrdə həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlər haqqında" Qərarın da müstəsna əhəmiyyəti olub. Qərar Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın müəyyən etdiyi sosial təcrid qaydalarına məhkəmələrin fəaliyyətində tam riayət edilməsinə imkan yaradıb.

Qərarla Azərbaycan Respublikasının bütün məhkəmələrinə 20 aprel 2020-ci il tarixdən 04 may 2020-ci il tarixədək təxirəsalınmaz qaydada baxılmalı olan, yaxud məhkəmə baxışının keçirilməsini tələb etməyən işlərə (qətimkan tədbirlərinin seçilməsi, uzadılması, dəyişdirilməsi, ləğvi, inzibati həbs nəzərdə tutulan işlər, zəruri hallarda hökmün və ya məhkəmənin digər yekun qərarının icrası qaydasında müraciətlər, iddianın təmin tədbirlərinin görülməsi, əmr icraatı, kiçik iddialara dair işlər üzrə sadələşdirilmiş icraat, bəzi kateqoriya üzrə xüsusi icraat işləri və sair) baxılması istisna olunmaqla, icraatlarında olan digər işlərə baxılmasını müvəqqəti təxirə salmaq tövsiyə edilmişdi. Qərarın 1.2-ci bəndinə görə, Azərbaycan Respublikası İnzibati-Prosessual Məcəlləsinin 16-cı maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla inzibati məhkəmə icraatı qaydasında baxılan işlərə şifahi məhkəmə baxışı (şifahi dinləmələr) keçirilmədən baxılması imkanlarından istifadə edilməsi tövsiyə olunmuşdu.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 23 aprel 2020-ci il tarixli Qərarında məhkəməyədək icraat zamanı barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilmiş təqsirləndirilən şəxslər haqqında cinayət işlərinin məhkəmələrin icraatına qəbul edilməsi; hakimlərin və məhkəmə aparatı işçilərinin iş rejimi ilə bağlı Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın tövsiyələrindən irəli gələn digər zəruri məsələlərin həlli tövsiyə edilmişdi. Eyni zamanda, Qərara görə, bütün məhkəmələrdə vətəndaşların qəbulunun dayandırılması, qəbulun yalnız telefon, mobil və internet rabitəsi vasitəsi ilə həyata keçirilməsi təmin olunub. Fiziki və hüquqi şəxslərə məhkəmələrə ünvanlanmış ərizələrini, o cümlədən apelyasiya və kassasiya şikayətlərini poçt vasitəsilə və ya elektron şəkildə göndərmələri tövsiyə edilib.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 06 aprel 2020-ci il tarixli "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin əfv olunması haqqında" Sərəncamı isə pandemiya dövründə yaşı 65-i ötmüş vətəndaşlara humanist və insanpərvər münasibətin əyani təzahürü olub. Koronavirus infeksiyasının yayılması ilə əlaqədar yaşına və səhhətinə görə xüsusi qayğıya ehtiyac duyan yaşı 65-dən yuxarı olan məhkumların və onların ailə üzvlərinin müraciətləri, eləcə də məhkumların sağlamlıq vəziyyəti, cəza çəkdiqləri müddətdə davranışları nəzərə alınaraq, belə bir vacib humanist sərəncam imzalanıb, 176 nəfər məhkum cəzalarının çəkilməmiş hissəsindən azad olunub.

Hüquq ictimaiyyəti koronavirusla mübarizə tədbirlərinə fəal dəstək göstərərək Prezident cənab İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında əhalinin sağlamlığının qorunması və koronavirus infeksiyasına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" 19 mart 2020-ci il tarixli Fərmanına əsasən yaradılmış Koronavirusla Mübarizəyə Dəstək Fonduna könüllü ianələr edib.

Bu günlərdə Azərbaycan xalqı müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə əldə olunmuş tarixi Qələbəni böyük sevinc hissi ilə qeyd edir, gələcəyə daha nikbin baxır. 30 ildən sonra tarixi ədalətin bərpasına nail olan xalqımız özünə inamını tam bərpa edib. Azərbaycan xalqı alternativsiz lideri olan cənab İlham Əliyevi intibahın, siyasi sabitliyin, əmin-amanlığın və həmrəyliyin qarantı hesab edir, ona tam güvənir. Azərbaycanın mənafelərinə xidmət göstərən amalları həyata keçirilməsində öz rəhbərinə dəstəyini əsirgəmir. Çünki xalq həyatında, taleyində baş vermiş böyük dəyişikliklərin, bizi Azərbaycanın parlaq, firavan sabahına aparacaq siyasət kursunu alternativsizliyini yaxşı dərk edir, bu siyasəti birmənalı dəstəkləyir.

Rasim KAZIMOV,
Gəncə şəhəri, Nizami Rayon
Məhkəməsinin sədri.